

30. Чавага К. З хронічки подій на Підляшші / К. Чавага // Над Бугом і Нарвою. – 2009. – № 6. – С. 45–48.
31. Osadczy W. Polacy na Ukrainie dzisiaj. Informator. Cz. I. Federacja Organizacji Polskich na Ukrainie, Towarzystwo Naukowe “Polska–Wschyd”. – Warszawa, 2005. – 63 s.
32. Witamy spoleczność Bukowiny z 20-leciem Obwodowego Towarzystwa Kultury Polskiej im. Adama Mickiewicza // Gazeta Polska Bukowiny. – Czerwiec, – 2009 – № 25 – S. 1, 2.
33. Фримус А. Обмін школярами [Електронний ресурс] / А. Фримус. – Режим доступу : // www.Rtb.rv.ua/company/tele/video/1957/.
34. Чапляк Л. Угоди про співпрацю Львівського національного університету імені Івана Франка з зарубіжними навчальними закладами та установами [Електронний ресурс] / Л. Чапляк. – Режим доступу : // www.kameniar.franko.lviv.ua/.
35. Інститут у 2008 році // Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України в 2008 р. // Інформаційний бюлетень. – Львів, 2009. – С. 3–12.

В статье основное внимание обращено на польско-украинские образовательные отношения. Показано деятельность польской и украинского национального меньшинства в возрождении их языка на территории западных областей Украины и Республики Польша (РП). Проанализировано сотрудничество высших учебных заведений обеих стран, их деятельность в научной сфере. Выяснено, что развитие украинско-польских отношений в 1991–2009 гг способствовало расширению и укреплению двусторонних образовательных связей.

Ключевые слова: образование, наука, поляки, РП, Западная Украина, СОШ.

The article pays attentional Polish-Ukrainian to educational relations. The author shows role of Polish and Ukrainian national minorities in the revival of their languages in the territory of Western Ukrainian oblasts and Republic of Poland (RP). The author analyses cooperation of higher educational institutions in both countries and their activity in scientific sphere. It was determined that development of Polish-Ukrainian relations in 1991–2009 contributed to the expansion and strengthening of bilateral educational relations between educational institutions and historical research.

Keywords: education, science, polish, Republic of Poland, Western Ukraine, secondary school, higher educational institutions.

УДК 94 (437.1/.2): 94 (477)

ББК 63.3 (4 Укр) 63

Ірина Мудрієвська

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ЧЕСЬКОЮ РЕСПУБЛІКОЮ (1993–2011 рр.)

Проаналізовано стан співробітництва України з Чеською Республікою в 1993–2011 рр. в контексті порівняння двох основних хронологічних етапів українсько-чеських відносин крізь призму євроінтеграційних стратегій обох держав, визначені проблеми двосторонньої співпраці на сучасному етапі та перспективи подальшої міждержавної взаємодії.

Ключові слова: двостороннє співробітництво, євроінтеграція, “Східне партнерство”, Вишеградська група.

Актуальність дослідження визначається сучасними інтеграційними орієнтирами України, необхідністю узагальнення досвіду міждержавного співробітництва України з Чеською Республікою в різних його напрямках та формах з метою поглиблення двосторонніх відносин із врахуванням нинішнього зовнішньополітичного курсу України. Пріоритетність євроінтеграційної стратегії обумовлює високу важливість для України двосторонніх відносин з державами Центрально-Східної Європи, важливе місце серед яких посідає Чеська Республіка. В свою чергу, Чехія активно підтримувала євроінтеграційні устремління України і прагнула відігравати провідну роль у виробленні та практичній реалізації “східного вектору” зовнішньої та безпекової політики Євросоюзу, в першу чергу, – щодо України.

Дослідженню різних аспектів українсько-чеських відносин присвятили свої праці вчені С.Віднянський, О.Гетьманчук, Є.Кіш, О.Коваль, Р.Корсак, Я.Логінов, О.Мотрук, О.Підлущкий, С.Устич, П.Черник, О.Цуп та ін.

Метою статті є аналіз динаміки та основних тенденції співробітництва України з Чеською Республікою, порівняння змісту двох хронологічних періодів міждержавного діалогу для з'ясування існуючих проблем розвитку українсько-чеської співпраці та визначення перспектив подальшої взаємодії.

Початковий період двосторонніх українсько-чеських відносин (1990–2003 рр.) характеризувався декларативністю політичних міждержавних відносин і був позначений повільною розбудовою політичного діалогу. Серед причин – різні зовнішньополітичні орієнтації та різні темпи політичних і економічних реформ в Чехії та Україні. Так, у 1990 рр. в Чеській Республіці почали формуватися засади парламентської демократії, інститути громадянського суспільства, а радикальні реформи в економіці змусили говорити про “чеське економічне диво”. Натомість, суспільно-політичне життя в Україні в цей період характеризувалося слабким соціально-економічним розвитком та відсутністю чітко сформованої зовнішньополітичної стратегії.

Перший офіційний візит української делегації на чолі з міністром закордонних справ України А.Зленком до Чеської Республіки відбувся 17 березня 1993 р. У ході візиту А.Зленко провів переговори з президентом Чехії В.Гавелом та головою уряду В.Клаусом, в результаті яких було парафоровано Договір про дружні відносини та співробітництво між двома країнами. 2 червня 1993 р. з метою обговорення перспектив розвитку політичного та економічного співробітництва між двома державами Україну відвідала офіційна парламентська делегація Чеської Республіки на чолі з головою Чеської Національної Ради М.Угде [1, с.68].

25–26 квітня 1995 р. з офіційним візитом до Чеської Республіки прибув президент України Л.Кучма. Під час візиту було підписано “Договір про дружні відносини та співробітництво між Україною і Чеською Республікою”, відповідно до якого передбачалося двостороннє широкомасштабне співробітництво. 30 червня – 2 липня 1997 р. президент Чехії В.Гавел відвідав Україну з офіційним візитом, в результаті якого було підписано 8 угод [1, с.74–75].

Після обміну офіційними візитами президентів України та Чеської Республіки політичні контакти на найвищому рівні певною мірою втратили свою динаміку. З чеського боку це було цілком логічно, адже для Чехії цей період був найбільш відповідальним у плані підготовки до вступу до ЄС [2, с.411].

Упродовж 1990-х – на початку 2000 р. Україна і Чехія активно співпрацювали в міжнародних організаціях. За активної підтримки Чеської Республіки у 1995 р. (період головування Чехії в Раді Європи) Україна стала членом Ради Європи, а 1996 р. Чехія сприяла Україні в набутті членства в Центральноевропейській ініціативі. Україна, в свою чергу, підтримала кандидатуру чеського міністра закордонних справ Я.Кавана на посаду голови Генеральної Асамблеї ООН 2002 р. та колишнього міністра закордонних справ Чехословаччини І. Дінсберга на посаду верховного комісара ООН з прав людини [1, с.119].

Перспектива вступу Чехії до Євросоюзу детермінувала необхідність перегляду договірно-правової бази між Україною та Чеською Республікою. Саме тому 28 квітня 2000 р. Чехія заявила про денонсацію договору про безвізовий режим для громадян України, а у 2003 р. денонсувала ще чотири угоди. Зазначимо, що Україна була доволі активною у питаннях вироблення нових договорів та угод, передавши чеській стороні оновлені проекти 10 угод [1, с.106–107, 118, 125]. Започаткуванню нового етапу відносин між Україною та Чехією з позиції майбутнього членства останньої в ЄС був присвячений візит міністра закордонних справ України А.Зленка до Чеської Республіки 23–24 квітня 2003 р.

Український науковець П.Черник наголошує, що сучасні українсько-чеські відносини розпочалися після “Помаранчевої революції” та відповідної зміни політичної еліти в Україні [3, с.176]. Варто зазначити, що Чеська Республіка уважно стежила за президентськими виборами в Україні восени 2004 р. та направила групу спостерігачів. Чехія вітала політичні зміни і активізацію громадянського суспільства в Україні [4]. Поділяючи окремі оцінки П.Черник, ми все ж вважаємо, що вагомим чинником активізації співробітництва між Україною та Чеською Республікою після 2004 р. став саме вступ Чехії до Євросоюзу.

У нових геополітичних умовах особливої важливості набув офіційний візит до України 14–16 червня 2005 р президента Чеської Республіки В.Клауса, який заявив про підтримку євроінтеграційних інтересів Києва. В.Клаус провів переговори з українським президентом В.Ющенком, який підтвердив зацікавленість України в реалізації спільних енергетичних проєктів. В січні 2007 р. під час офіційного візиту міністра закордонних справ України Б.Тарасюка до Чеської Республіки була прийнята Спільна заява міністрів закордонних справ Чеської Республіки та України про співпрацю в реалізації плану-дій Україна-ЄС [4].

Після вступу Чехії до Євросоюзу окремі аналітики охарактеризували її позицію щодо України пасивно-позитивною, що означало дотримання чеською стороною консенсусу прийнятих рішень ЄС, які задовольняють інтереси України або навпаки. Проте, на нашу думку, на початковому етапі свого перебування у ЄС, Чеська Республіка ще не могла відігравати роль вагомого політичного гравця в даному утворенні. З часом ситуація змінилася, підтвердженням чого є позиція Чехії під час головування у Євросоюзі (перше півріччя 2009 р.). Одним із пріоритетів політики чеського головування стала концепція зміцнення контактів з Вірменією, Азербайджаном, Білоруссю, Грузією, Молдовою і Україною для вироблення природного балансу рівноваги політики сусідства ЄС, представлені на Заході, зокрема, трансатлантичною співпрацею із США, і на півдні – проєктом “Союз для Середземномор’я”. Чеська Республіка виступила не лише ініціатором запровадження політики “Східного партнерства”, але і активним її провідником, про що було зазначено у Звіті зовнішньої політики Чеської Республіки за 2010 р. [4].

У 2009 р., не зважаючи на газову кризу, двосторонній політичний діалог між Україною та Чехією тривав. Так, в січні 2009 р. з метою розв’язання газової кризи були проведені переговори в Києві між прем’єр-міністром Чехії М.Тополанеком і президентом України В.Ющенком, прем’єр-міністром Ю.Тимошенко. На запрошення президента Чеської Республіки В.Клауса 24–25 березня 2009 р. з офіційним візитом перебував у Празі президент України В. Ющенко [4].

В цілому, упродовж 2008–2009 рр. політичні контакти між Україною та Чехією були достатньо насиченими. Динаміка політичного діалогу на високому та найвищому рівнях дещо знизилася через виборчі кампанії в 2010 р. як в Україні, так і в Чеській Республіці. Останній візит Президента України до Чеської Республіки відбувся у 2009 р., а дата відповідного візиту до України з чеської сторони ще не визначена. Станом на 19 грудня 2011 р. договірно-правова база між Україною та Чеською Республікою нараховувала 51 угоду [5].

Дестабілізуючим фактором у політичному діалозі останніх років стало надання в січні 2011 р. Чехією притулку колишньому міністру економіки України Б.Данилишину, проти якого в Україні було порушено кримінальну справу. Чеська Республіка зайняла принципову позицію в цьому питанні, висловлюючи занепокоєння подальшим розвитком двосторонніх відносин з Україною та зміцненням відносин між Україною та ЄС. Для чеської сторони дотримання прав людини та демократичних цінностей є традиційно важливим. В свою чергу, українська сторона вважає рішення Чехії політично вмотивованим [6].

Співробітництво України та Чеської Республіки відбувається і в рамках Вишеградської групи. У річному звіті головування Чеської Республіки у Вишеградській групі упродовж 2003–2004 рр. згадується про виявлений інтерес української сторони до співпраці з країнами Вишеградської четвірки. У звітному документі головування Чеської Республіки у Вишеградській групі упродовж 2007–2008 рр. підкреслено, що в зазначений період Чехія і відповідно країни Вишеградської групи значну увагу приділили заохоченню інтеграції та європейської орієнтації країн Східної і Південно-Східної Європи, в тому числі і України. У програмі головування Чеської Республіки у Вишеградській групі на 2011–2012 рр. зазначається, що Чехія має намір підтримувати активізацію діяльності В4 в рамках “Східного партнерства” у відповідності зі спільною Заявою про “Східне партнерство”, прийнятій країнами Вишеградської групи, Німеччиною, країнами “Східного партнерства” на зустрічі міністрів закордонних справ 3 березня 2011 р. в Братиславі [7].

Отже, у 1993–2004 рр. політичні українсько-чеські відносини характеризувалися помірними темпами розвитку, проте мали місце зустрічі представників влади між двома державами, плідною була співпраця в рамках міжнародних організацій. Після вступу у 2004 р. Чеської Республіки до Євросоюзу розпочався якісно новий етап у двосторонніх українсько-чеських відносинах. Чехія розпочала підтримувати євроінтеграційні устремління України з позиції членства у Євросоюзі. Обрання у 2005 р. В.Ющенка президентом України сприяло поглибленню співробітництва між двома країнами у нових геополітичних умовах. Після періоду головування Чеської Республіки у ЄС і запровадження ініціативи “Східне партнерство” співпраця між Україною та Чехією посилювалася.

Поряд із політичним діалогом, чільне місце у системі українсько-чеського двостороннього співробітництва посідає економічна взаємодія. Чеська Республіка є одним із важливих економічних партнерів України. Згідно з даними Державної служби статистики України, Чехія посідає 18 місце за обсягами двосторонньої торгівлі з Україною серед 205 країн світу [8]. Україна є другим (після Росії) партнером Чехії за обсягами товарообігу з усього пострадянського простору [4].

Протягом 2011 р. зовнішньоторговельний обіг між Україною і Чеською Республікою склав 2 023,705 млн. дол. США. У порівнянні з 2010 р. експорт українських товарів зріс на 34,5 відсотка і склав 842,432 млн. дол. США, імпорт чеських товарів зріс на 57,9 відсотка і склав 1 181,273 млн. дол. США. Негативне для України сальдо склало 338,841 млн. дол. США [5].

Спираючись на офіційну статистику, є підстави говорити про існування упродовж досліджуваного нами періоду (1993–2011 рр.) негативного торговельного сальдо для України [8].

Водночас, нагальною проблемою економічної співпраці України з Чехією залишається сировинний характер українського експорту: понад 85% експорту становить сировина (залізна руда, титанові руди, алюміній, хімікати, добрива, нафтопродукти, деревина).

Натомість, чеська сторона постачає в Україну понад 90% промислових виробів та високотехнологічних товарів: комплектуючі для реакторів українських АЕС, автомобільна продукція, ліки, алюмінієва фольга, обладнання для електротехнічної промисловості, машинобудування, легкої промисловості [3, 176].

Інвестиції Чехії у загальному обсязі прямих іноземних інвестицій в економіку України становлять лише 0,2%. Станом на 1 січня 2012 р. Чеська Республіка інвестувала в українську економіку 76,9 млн. дол. США. Кількість підприємств з чеським капіталом, які функціонували на території України на початку 2012 р., становила 432 [9]. Обмежена кількість чеських інвестицій в економіку України певною мірою пояснюється несприятливими законодавчими умовами в нашій державі для закордонних

інвесторів. Не останню роль у цій ситуації відіграє і те, що потенційно Чеська Республіка сама є країною, у яку вигідно вкладати кошти (велика кількість інвестицій із Західної Європи наявна в економіці Чехії).

Проблемним питанням українсько-чеських економічних відносин є погашення “ямбурзької” заборгованості України перед Чеською Республікою* [10, 302]. Повернення боргу виявилось важким завданням для української економіки. Варіанти вирішення цього питання неодноразово обговорювалися під час двосторонніх зустрічей вищого керівництва, очільників профільних міністерств обох держав. 28–29 вересня 2010 р. у Києві за участі експертів Міністерства фінансів України та Міністерства фінансів Чеської Республіки відбулися переговори з опрацювання взаємоприйняттого вирішення питання щодо погашення українською стороною “ямбурзького” боргу. Українські експерти запропонували реструктурувати його повернення у два етапи – 3 роки + 9 років (з різними відсотковими ставками для кожного з цих етапів). Проте наразі питання повернення боргу Україною чеській стороні залишається відкритим [9].

Невирішеним залишається питання повернення українськими суб'єктами підприємницької діяльності експортних кредитів, наданих чеською стороною у 2000 р. За інформацією керівництва чеської державної корпорації – “Агентства по гарантуванню і страхуванню експорту” (EGAP s. r. o.), станом на 01.01.2011 р. сума становила майже 71 млн. дол. США. Не сприяє розвитку економічного співробітництва порушення чеською стороною міжнародних правил використання авторських і суміжних прав суб'єктів підприємницької діяльності, зокрема наноситься шкода українському підприємству ВАТ “Мотор Січ”, як провідному виробнику обладнання для авіатехніки. Це проявляється в тому, що Чехія здійснює ремонт та обслуговування на своєму військовому авіаремонтному підприємстві “LOM Praha s. p.” авіаційної техніки, на якій встановлені українські двигуни без наявності відповідної технічної та сертифікаційної документації [9].

Отже, українсько-чеські економічні відносини розвиваються, для яких характерним є постійне зростання обсягів торгівлі товарами і послугами (виняток 2009 р. – період газової кризи). Негативним для України є сировинний характер українського експорту до Чеської Республіки, переважання чеського експорту до України над чеським імпортом з України.

Важливою складовою українсько-чеських міждержавних відносин є співробітництво в галузі освіти та культури. Тісні зв'язки підтримують між собою українські та чеські ВНЗ (діє близько 15 угод про співробітництво між ВНЗ України та Чеської Республіки). Важливим є факт створення у Карловому університеті Інституту українських студій, спеціальності україністики на філософському факультеті Масарикового університету м. Брно [1, 70], Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова в Празі у 2003 р. Дана установа працює за окремою угодою з НПУ ім. М. Драгоманова (м. Київ) та за його навчальними програмами і робочими планами. Стало практикою проведення Днів культури – української в Чехії та чеської в Україні. Заходи здійснюються Посольством України в Чеській Республіці, Міністерством культури Чеської Республіки, діаспорними організаціями, Посольством Чеської Республіки та Чеським центром в Україні.

1999 р. позначився популяризацією української культури в Чехії. Зокрема, в рамках кінофестивалю “Фебіофест” було продемонстровано близько 20 українських фільмів, в рамках ІХ міжнародного фестивалю духовного мистецтва в Празі відкрилася

* Україна уклала з Чеською Республікою 30 червня 1997 р. Угоду “Про умови завершення реалізації після 1.01.1992 р. на території України Угоди між Урядом СРСР і Урядом ЧСРСР про співробітництво в освоєнні Ямбурзького газового родовища, будівництві магістрального газопроводу Ямбург – Західний кордон СРСР та об'єктів Уральського газового комплексу і пов'язані з цим поставки природного газу із СРСР до ЧСРСР від 16 грудня 1985 року”. Згідно з даною угодою Україна визнала борг перед ЧР – 79,17 млн. умовних розрахункових одиниць.

авторська виставка митця з України П. Колісника, в національній бібліотеці Чехії відбувся виступ представників Української студії пластичних мистецтв і т. д [11, 248].

27 жовтня 2002 р. відбувся концерт духовної музики в Києві з нагоди державного свята Чеської Республіки. У 2004 р. відбулися покази сучасного чеського кіно у Києві, Львові та Тернополі. Чеські представники взяли участь у театральному фестивалі “Київ Травневий”. 6 березня 2005 р. у Празі відбулася прем’єра документального фільму про долю українських заробітчани у Чехії (у зйомках фільму взяли участь Форум українців Чехії, агенція Голден Давн, Міністерство культури Чехії (фінансова підтримка), організація чеських кінематографістів [4; 1, 151].

У 2009 р. в галереї Києво-Могилянської академії була організована виставка фотографій під назвою “День у житті Чеської Республіки”. У 2010 р. Генеральне консульство Чеської Республіки у Львові організувало і взяло участь у реалізації широкого спектра культурних та рекламних заходів у Львові, Ужгороді та Дубно, присвячених святкуванню Дня Європи [4].

В Чеській Республіці проживає досить чисельна українська національна діаспора, яка, згідно з останнім переписом населення у 2001 р., нараховувала 22 тис. чеських громадян української національності, або 0,2% від населення Чехії. В Чеській Республіці діє близько 13 українських громадських організацій.

Проте, маємо зазначити і про те, що на території Чехії проживає 135 тис. зареєстрованих українських трудових мігрантів (станом на вересень 2009 р.). Крім того, за даними МВС Чеської Республіки, у Чехії нелегально перебуває до 30 тис. українських трудових мігрантів [5]. Кількість легально працюючих українських заробітчани у Чехії в 4,5 рази перевищує кількість нелегальних українських трудових мігрантів. Це свідчить, що чеський уряд працює в напрямку створення і підтримки умов для легальної трудової діяльності іммігрантів.

Чеська діаспора також є представленою в Україні. Згідно даних посольства Чеської Республіки в Україні нараховується близько 5 917 осіб чеської національності на території нашої держави. Ще у травні 1995 р. було створено спільну земляцьку організацію – Чеська національна рада України, яка об’єднувала земляцтва різних областей України [12].

Отже, співробітництво в гуманітарній сфері між двома державами характеризується активністю і багатовекторністю. Підтвердженням цього є співпраця ВНЗ, активна робота посольств, проведення різноманітних культурно-мистецьких заходів в Чехії та Україні.

Окрім вище зазначених проблем (“ямбурзька” заборгованість, надання політичного притулку Б.Данилишину) актуальними у процесі співробітництва України з Чехією залишаються наступні проблеми. Зокрема, участь України у питаннях енергетичної безпеки Чехії. Враховуючи, що енергоносії транспортуються до Чеської Республіки через українську ГТС, то Україна має забезпечити їх надійне та безперебійне постачання. Однак українсько-російські газові конфлікти порушили цей процес і негативно позначилися на відносинах між двома державами. Ускладнює процес двостороннього співробітництва невирішене питання легалізації українських трудових мігрантів в Чеській Республіці. Також слід зазначити, що політична нестабільність України та відставання в темпах соціально-економічного розвитку від Чехії негативно впливає на весь процес співпраці. Вацлав Клаус, виступаючи на конференції “Центральна та Східна Європа після кризи” (Прага, 18 жовтня 2010 р.) зауважив, що площа будь-якої країни та можливості її внутрішнього ринку відіграють дуже важливе значення. Але про Україну чеський президент зазначив: “Велика не завжди красива. Велика Україна має більше проблем, ніж більшість малих країн” [13].

В той самий час українсько-чеське співробітництво має і широкі перспективи та можливості для поглиблення співпраці. Ми поділяємо підходи вітчизняних вчених про

те, що вказаними напрямками взаємодії можуть стати: 1) реалізація спільних проектів та співробітництво у сфері енергетики (участь чеських підприємств у модернізації ГТС України); 2) спільні проекти у біоенергетичній сфері; 3) інвестування чеської сторони в гірничо-збагачувальну галузь України. Зокрема, чеська фірма PRECOLOR співпрацює з Іршанським ГЗК щодо інвестування у видобуток та переробку ільменіту; 4) проект зборки автомобілів “Шкода”; співпраця українських машинобудівних підприємств з чеським виробником тролейбусів фірмою “Шкода-Остров”; 5) роботи з модернізації та підвищення безпеки діючих реакторів українських АЕС і поставки обладнання компанією “Шкода ядерне машинобудування” [6].

На нашу думку, для подальшої активізації українсько-чеського міждержавного співробітництва слід інтенсифікувати політичний діалог на найвищому державному рівні для подальшої взаємодії в рамках ініціативи ЄС “Східне партнерство” з метою підвищення її ефективності. Було б доцільним посилити співпрацю міжурядових структур у питаннях співробітництва в транспортно-енергетичній сфері. Нагальною є потреба проведення переговорів та консультацій щодо спільних інвестиційних проектів участі чеської сторони у модернізації української ГТС. Очевидним є факт усвідомлення того, щоб на міждержавному рівні вирішити питання легалізації та забезпечення прав українських трудових мігрантів у Чеській Республіці. Для здійснення розрахунків українських підприємств і банківських установ за кредитними й інвестиційними програмами чеських партнерів необхідним є створення робочої групи (в рамках українсько-чеської міжурядової змішаної комісії), яка підготує відповідний проект графіку повернення коштів. Для захисту прав інтелектуальної власності українського ВАТ “Мотор Січ” слід підписати двосторонній договір стосовно модернізації чеською стороною (підприємством “LOM Praha s. p.”) авіаційної техніки українського виробництва.

Отже, проаналізувавши процес становлення і розвитку співробітництва України з Чеською Республікою у політичній, економічній, культурній сферах та міжнародних організаціях можна дійти висновку, що на сучасному етапі обидві країни є зацікавленими у продовженні конструктивного діалогу. Для України тісна співпраця з Чеською Республікою є важливою з точки зору підтримки власних євроінтеграційних прагнень, а також перейнятті досвіду Чеської Республіки в проведенні реформ на шляху до ЄС. Чеська Республіка зацікавлена в зміцненні взаємодії з Україною для утвердження себе в якості головного провідника східного вектора зовнішньої політики ЄС та подальшої енергетичної безпеки в Центрально-Східній Європі, Євросоюзі.

Враховуючи, що державні інтереси України та Чехії щодо зміцнення миру і міжнародної безпеки є схожими, доцільною є практична участь обох країн у створенні системи колективної безпеки і стабільності в регіоні Центрально-Східної Європи. Варто зауважити і те, що для геополітичного положення України одним з найбільш оптимальних варіантів співпраці є субрегіональний рівень співробітництва з країнами Вишеградської групи в європейській регіональній системі міжнародних відносин.

1. Корсак Р. В. Українсько-чеське міждержавне співробітництво в 1991–2005 рр. : монографія / Р. В. Корсак ; Закарпат. держ. ун-т. – Ужгород : Гражда, 2007. – 208 с.
2. Калінічева Г. І. Стратегіями взаємин України з країнами Вишеградської групи // Україна в Європі: контекст міжнародних відносин / за ред. А. І. Кудряченка. – К. : Фенікс, 2011. – 632 с.
3. Черник П. Україна в геополітичних концепціях Чехії та Словаччини ХХ ст. // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2009. – Вип. 21. – С. 172–179.
4. Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic. – Official website. – Mode of access: <http://www.mzv.cz/en>.
5. Посольство України в Чеській Республіці. – Офіційний сайт. – Режим доступу : <http://czechia.mfa.gov.ua/ua>.
1. Актуальні проблеми українсько-чеських відносин та перспективи інтенсифікації двостороннього діалогу. Аналітична записка // Національний інститут стратегічних досліджень. Регіональний філіал в м. Ужгороді. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/447/>.
6. Visegrad Group. – Official website. – Mode of access: <http://www.visegradgroup.eu/>.

7. Державна служба статистики України. – Офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>.
9. Цуп О. В. Проблема “Ямбурзької” заборгованості України перед Чеською Республікою та її вплив на двосторонні торговельно-економічні відносини // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє: Щорічник. – Тернопіль, 2011. – № 16. – С. 301–307.
10. Цуп О. В. Українсько-чеське співробітництво в сфері культури та освіти (90-і рр. XX століття) // Інтелігенція і влада. – Громадсько-політичний, науковий збірник. Серія: історія. Одеса: Астропринт, 2008. – Вип. 11. – С. 243–251.
11. Чеська діаспора в Україні // Посольство Чеської Республіки в Україні. – Офіційний сайт. – Режим доступу: http://www.mzv.cz/kyiv/uk/x2010_05_17/x2004_02_26/index.html.
2. Official website of the President of the Czech Republic. – Mode of access: <http://www.hrad.cz/en/president-of-the-cr/current-president-of-the-cr-vaclav-klaus/curriculum-vitae.shtml>.

Проанализировано состояние сотрудничества Украины с Чешской Республикой в 1993–2011 гг. в контексте сравнения двух основных хронологических этапов украинско-чешских отношений сквозь призму евроинтеграционных стратегий обоих государств, определенные проблемы двустороннего сотрудничества на современном этапе и перспективы дальнейшего межгосударственного взаимодействия.

Ключевые слова: *двустороннее сотрудничество, евроинтеграция, “Восточное партнерство”, Вышеградская группа.*

It is analyzed the state of Ukraine's cooperation with the Czech Republic in 1993–2011 in the context of a comparison of two main chronological stages of the ukrainian-czech relations in the light of european integration strategies of both countries, identified problems at present and prospects for interstate cooperation.

Keywords: *bilateral relations, european integration, “Eastern Partnership”, Visegrad Group.*

**УДК 94 (477)
ББК 63.3**

Андрій Федяк

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ВНУТРІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ У 90-х рр. ХХ ст.

У статті на основі аналізу законодавчих нормативно-правових актів прослідкована еволюція механізмів внутрішньої політики Російської Федерації в 1990-ті рр. У публікації окреслено суть та особливості становлення і розвитку федеральних відносин в країні, а також існування договірної практики між центром та регіонами. Виокремлено два етапи функціонування федералістської моделі в Росії у досліджуваній період.

Ключові слова: *Російська Федерація, суб'єкти федерації, федеральний договір, внутрішня політика.*

Дослідження розвитку федеративних відносин у Російській Федерації є актуальною проблемою в її становленні як федеративної держави. Вивчення генезису їх механізмів владарювання дасть змогу досягнути важкий законодавчий і практично-реалістичний шлях, який пройшла Росія, в контексті формування і впровадження принципів і суті федеративної держави.

Зауважимо, що у багатьох сучасних наукових дослідженнях доволі детально розглянуті окремі аспекти питань політичного, економічного, соціально-психологічного, етнічного розвитку Росії. Передусім у них основна увага зосереджена на вивченні державного устрою країни, структурі органів державної влади, проблеми правового забезпечення функціонування суспільства. Останнім часом доволі актуальним стало комплексне студювання федералізму та його суті. Свідченням чого є фундаментальні роботи Н.Беленко [1], І.Бусигіної [2], А.Володіна [3], В.Іванова [7], О.Козлової [8], Г.Марченко [11], В.Петрова [12], Л.Смірнягіна [15], В.Столярова [16], В.Шумейка [23] та узагальнюючі колективні праці [13; 17].